

Nr.3
2026

Årgång 50

Tema: San 70 år

sidan 1:
**Bildandet av San:
"En historisk händelse"**

sidan 3:
Pristagare genom åren

sidan 4:
**"Så mycket bättre –
med vissa undantag"**

sidan 5:
San-konferensen 2026

sidan 6:
English summary

sidan 7:
**HR-chef Niklas
Johansson: Jag vet hur
det är att längta hem**

sidan 8:
**Fortsättning: Bildandet
av San: "En historisk
händelse"**

San 70 år

Bildandet av San: "En historisk händelse"

Nyheten om bildandet av Sjöfartens centrala arbetarskyddsnämnd i april 1956, beskrevs som en historisk händelse och fick spridning även utanför sjöfartskretsar. Sedan dess har San ägnat sig åt allt från tillverkning av skyddsskor och kampanjer med Röda korset till utbildning av skyddsombud. Idag ligger fokus på att vara en samlingsplats och kanal för spridning av information om hur man skapar en trygg och säker arbetsmiljö ombord.

Text och foto: **Linda Sundgren**

→ Utmaningarna i arbetsmiljön på fartyg har många likheter med dem på arbetsplatser iland. Det kan handla om repetitiva rörelser, tunga lyft, stress och brist på återhämtning. Men branschen har också flera sjöfartsspecifika förutsättningar med fartyg i ständig rörelse och besättningarna som bor tillsammans på en begränsad yta med allt vad det innebär. Hala däck, tunga maskiner och hanteringen av kemikalier bidrar också till att skapa risker i arbetsmiljön. Under 1900-talets första decennier var skador och dödsfall vanligt förekommande inom sjöfarten. Exempelvis rapporterades 1955 cirka 400 fallolyckor medan 219 personer uppgavs ha skadats av verktyg. Även fartygsförlisningar var relativt vanliga, inte sällan med förlust av människoliv som följd. Det var mot den bakgrunden som Svenska sjöfolksförbundet i oktober 1955 arrangerade en arbetarskyddskonferens i Folkets hus i Göteborg. Runt bordet fanns representanter för de fyra sjöfackliga förbunden, Redareförbundet, Kungliga kommerskollegium, Arbetsskyddsnämnden liksom Sjöfartstidningens chefre-

daktör Ture Rinman. Enligt protokollet var deltagarna överens om behovet av att formalisera ett samarbete för att skapa dragliga förhållanden ombord och minska antalet olyckor. Den 6 april 1956 träffades parterna på nytt och genom ett enhälligt beslut bildades Sjöfartens centrala arbetarskyddsnämnd (SCA), det som

” Under 1900-talets första decennier var skador och dödsfall vanligt förekommande inom sjöfarten.

numera är Sjöfartens arbetsmiljönämnd – San. Initiativet beskrevs som historiskt och nyheten om den nystartade nämnden spreds även utanför sjöfartskretsar genom Tidningarnas telegrambyrå, TT.

Under de 70 år som förflutit sedan San bildades har en mängd aktiviteter genomförts och ett antal arbetsmiljörelaterade frågor behandlats. I början av sextioalet blev exempelvis besättningarnas dryckesvanor ett stort diskussionsämne inom San. Till majmötet 1963 bjöd nämnden in en doktor Ljung, som enligt protokollet var "medicinsk sakkunnig vid behandlingen av alkoholens roll i olycks-sammanhang hos Broströms Linjeagentur". Doktor Ljung menade att →

Foto: Karl Heinz/Sjöhistoriska museet

Under 1950-talet när Sjöfartens centrala arbetarskyddsnämnd bildades, var säkerhetsmedvetenheten ombord låg.

→ olycksrisken ökade fem gånger med alkohol i kroppen, något han också delgav ledamöterna i Sans styrelse. Han ansåg att alla rederier borde införa bestämmelser för försäljning och förtäring av alkohol till sjöss och han tyckte att det var fel att befäl och ekonomiförstandare skulle tjäna pengar på spritförsäljningen ombord.

Sjuttitalet blev ett händelserikt decennium inom San med flera större arbetsmiljöprojekt. Bland annat startades tillverkning av skyddsskor i samarbete med en skofabrik. Skyddsskon fick namnet "Pajaladojan" efter fartyget M/S Pajala vars skyddskommitté tagit initiativ till att utveckla en "duglig arbetssko" för sjömän. San inledde också ett samarbete med Röda korset där man tog fram en ABC i olycksfall. 40 000 planscher trycktes upp med instruktioner om hur man ska agera om olyckan är framme. Planscherna lades sedan ut till försäljning för en krona styck. 1976 trycktes också det första numret av San-nytt. Till en början bestod San-nytt av en sida med olycksinformation som skickades till rederierna för vidare distribution ut till fartygen. Med tiden utvecklades skriften till en redaktionell tidning om åtta sidor i det format den är i idag. Informationen om olyckor

finns dock fortfarande kvar, numera under rubriken "Transportstyrelsen informerar". Den största arbetsmiljöhändelsen under 1970-talet för Sans del var den nya lagen om arbetarskydd ombord. San fick i uppdrag att utveckla en utbildning för skyddsombud och nämnden höll ett stort antal

Under en period lät San trycka upp kepsar som slipsar och sjalar med nämndens logga.

Kvinnor som jobbade ombord på 1950-talet arbetade framför allt i byssan, men redan i slutet av 1940-talet kom de första kvinnliga telegrafisterna, eller "gnistorna", som de kallades.

kurser, innan ansvaret för utbildningen övertogs av Seko sjöfolk. En som var aktiv i San vid den här tiden var Olle Bråfelt, grundare till incidentrapporteringsystemet Insjö/Foresea. I en artikel som publicerades i San-nytt nr 1 2016 i samband med Sans 60-årsfirande, sa han följande om nämndens skyddsombudsutbildning:

- Sans utbildning var helt unik eftersom den vände sig till både manskap och befäl och de gick kursen tillsammans. Det här var verkligen en tid för samverkan.

I början av 1980-talet beslöt Sans ledamöter att starta en informationskampanj för att minska olyckorna till sjöss. Kampanjen gick under namnet "Nolla olyckorna", och det anordnades en mängd aktiviteter, däribland

affischtävlingar och spridning av dekaleringar och filmer. Enligt Olle Bråfelt var kampanjen nödvändig och en del i ansträngningarna att försöka skapa en säkrare arbetsmiljö ombord:

– Vi hade säkert ett tiotal dödsfall på grund av olyckor på fartyg varje år och ytterligare ett stort antal dödsfall i arbetsrelaterade sjukdomar efter exponering för asbest, hälsovådliga kemikalier och så vidare. Jag vågar nog påstå att det inte fanns motstycke i någon annan bransch, sa

han i San-nytt för tio år sedan.

Under 1990-talet blev cancer bland sjömän en stor fråga. 1998 disputerade överläkare Ralph Nilsson vid Sahlgrenska universitets-

Sans utbildning var helt unik eftersom den vände sig till både manskap och befäl och de gick kursen tillsammans.

Fortsätter på sidan 8

Mottagare av San-priset 2006–2026

- **2006 Angela Jenhed, HR-chef Stena Line.** Formgjutna hörselskydd.
- **2008 Christer Lindvall, vd Sjöbefälsföreningen.** Mångårigt arbete med arbetsmiljö och säkerhet inom sjöfarten.
- **2009 Christer Sjökvist, huvudskyddsombud M/S Galaxy.** Mångårigt arbete för säkrare,

- hälsosammare och trivsammare arbetsmiljö inom sjöfarten.
- **2010 Bo Lindgren, teknisk Chef, M/S Stena Jutlandica.** Gediget arbete med att utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet ombord och i rederiet.
- **2011 Linda Sundgren, redaktör San-nytt.** För mångårig bevakning och kommunikation av

- arbetsmiljön inom sjöfarten.
- **2012 Christer Edström, Johan Bertell och Lars Nordström, befälhavare M/S Eckerö.** Skapande av en säker och trivsamt arbetsmiljö ombord.
- **2013 Annelie Rusth Jensen, hållbarhetskoordinator Viking Supply Ships.** Omfattande arbete med att minska åtgången av

- kemikalier ombord.
- **2014 Daniel Turkowitch och Per Engström, serviceingenjörer M/S Galaxy.** Teknisk innovation som löste problem med kylan på fartygets lastdäck.
- **2015 Monica Öberg, personalfrågor Rederi AB Eckerö.** Engagerad i besättningarnas mående och hälsa på ett föredömligt sätt.

Pristagare genom åren

San-nytt har pratat med några av dem som fått San-priset under de 20 år som passerat sedan priset delades ut första gången.

2006 **People business** partner **Angela Jenhed**, **Stena Line**

● Den första att tilldelas San-priset var Stena Lines people business

partner Angela Jenhed. Hon fick priset för initiativet att införa formgjutna hörselskydd för ombordspersonal som arbetar på bulleutsatta avdelningar.

” Den allra största vinsten var att personalen blev nöjd

– Den allra största vinsten var att personalen blev nöjd och tyckte att hörselskydden fungerade så bra, säger Angela Jenhed som numera är general manager and head of Stena manning services.

Inför införandet fick personal på ett av rederiets fartyg testa de formgjutna hörselskydden. Efter varje arbetspass journalförde de sin erfarenheter av hörselskydden.

– Personalen var jättenöjd. Med tiden erbjöds alla som jobbade i bullriga miljöer formgjutna hörselskydd och de används fortfarande, säger Angela Jenhed.

2016 **ITF-inspektör** **Håkan André**

● Håkan André fick San-priset för sitt engagemang för sjömäns rättigheter

inom den globala sjöfarten. Han arbetar för Internationella transportarbetarfederationen, ITF, med att säkerställa att rederier följer bestämmelser om löner och vilotider och tillgodoser besättningarnas grundläggande behov av sådant som mat, vatten och god hyttstandard. Förr stötte han ofta på fusk med arbetstidsjournaler och uteblivna löner. Ibland var både maten och hytterna i uselt skick. Idag uppfattar han att situationen delvis är annorlunda.

” De är livrädda för att prata.

– När det gäller löner och dubbel bokföring tror jag att det generellt har blivit bättre. Däremot har det inte blivit bättre med vilotider och bemanning. Framför allt är det problem på mindre torrlastfartyg där man bara har två nautiker, säger Håkan André.

2018 **Cajsa Jersler Fransson**, **Sjöfartsverket**, **Linda Svenson**, styrman, samt **Frida Wigur**, tidigare ombordanställd

● Hösten 2017 drog meetoo-rörelsen igång. Under vinjetten #lättaankar vittnade över 1000 kvinnliga sjömän om trakasserier och övergrepp. Branschföreträdare undertecknade en avsiktsförklaring mot sexuella trakasserier, det arrangerades seminarier och nätverket Vågrätt bildades. Initiativtagare till aktiviteterna inom sjöfarten var tre sjöfartsskvinnor som 2018 tilldelades San-priset för sina insatser.

Hon tycker att jämställdhetsarbetet i branschen gjort framsteg de senaste åren, men säger att det finns mer att göra:

– Man blir lite frustrerad när man hör sjöbefälsstudenter idag som knappt hört talas om Meetoo, men det visar hur viktigt det är att fortsätta jobba frågorna.

2025 **Katarina Yng**, **HR-chef**, och **Hamid Bani Shoraka**, **intendent**, **Destination Gotland**

● Förra året gick San-priset till Katarina Yng och Hamid Bani Shoraka. De fick priset för att ha utvecklat rederiets mottagande av säsongspersonal på ett strukturerat, tydligt och välkomnande sätt. Sedan dess har ytterligare förbättringsåtgärder vidtagits.

” Jag hoppas att det ska leda till att vi kan göra fler filmer framöver.

– Vi har bland annat uppdaterat vår hemsida och lagt in en massa ny information. Alla anställda får även ett ID-konto där de hittar arbetsscheman och annan personlig information, säger Hamid Bani Shoraka.

Han berättar att de också förenklat produktionen av de instruktionsfilmer som visar olika arbetsmoment ombord och som finns tillgängliga på rederiets intranät:

– Jag hoppas att det ska leda till att vi kan göra fler filmer framöver.

● **2016 Håkan André**, ITF-inspektör. Starkt engagemang i rättigheter för sjömän i internationell sjöfart.

● **2017 Cecilia Österman**, forskare Linnéuniversitetet. Omfattande engagemang i arbetsmiljön inom sjöfarten som forskare, föreläsare och utbildare.

● **2018 Frida Wigur**, student med bakgrund som sjökock, Lin-

da Svenson sjöbefäl och Cajsa Jersler Fransson, Sjöfartsverket. #lättaankar och nätverket Vågrätt.

● **2019 Pia Westerholm** och Jeanette Ganesjö, skyddsombud, Silja Symphony. Engagemang i den sociala arbetsmiljön ombord.

● **2020 Gretel Aronsson**, personalpurser Tallink Silja. Stort engagemang i sina kollegor, inte

minst under pandemin.

● **2022 Sandro Chesi**, teknisk chef Stena Line. Engagerad i arbetsmiljön ombord.

● **2023 Bent Björn-Nielsen**, Seko sjöfolk, och Anders Ekberg, skyddsombud M/S Viking Cinderella. Tillsammans lyckades de vända en besvärlig personalsituation till något positivt.

● **2025 Katarina Yng**, HR-chef,

och Hamid Bani Shoraka, intendent. Destination Gotland. Insatser för utvecklingen av rederiets introduktionsprogram för säsongspersonal.

San-priset delas ut i samband med den årliga San-konferensen. Årets San-pristagare är utsedd, men mejla gärna förslag på 2027 års pristagare redan nu till: info@san-nytt.se

San har ordet

”Så mycket bättre – med vissa undantag”

→ ”Så mycket bättre”. Det var rubriken på den här spalten i San-nytt nr 1 – 2026, när San firade 60 år. Nu har ytterligare ett decennium passerat och ser man till utvecklingen över tid skulle man utan problem kunna använda samma rubrik igen. Regelverken har skärpts. Medvetenheten om risker med exponering för olja, damm, asbest och kemikalier har ökat och de hörselkåpor och formgjutna hörselskydd som används idag går knappast att jämföra med glasullen som maskinpersonalen stoppade i öronen under en stor del av 1900-talet för att skydda hörseln. Men när det handlar om den sociala arbetsmiljön och psykisk hälsa är utvecklingen inte odelat positiv, framför allt inte de senaste decennierna. Sedan millennieskiftet har antalet fall av psykisk ohälsa i arbetslivet ökat kraftigt och det rapporteras om hög belastning och bristande återhämtning. Förmodligen kan den ökande uppmärksamheten kring det mentala måendet spela in, men det lär knappast förklara hela ökningen av rapporterad psykisk ohälsa. Föreskrifterna om organisatorisk och social arbetsmiljö trädde ikraft 2016 (2019 inom sjöfarten) i

ett försök att vända den negativa trenden, men ännu är det lite som tyder på att regleringen har fått önskad effekt. Återstår att se hur frågan utvecklas framöver.

En rolig uppgift i arbetet med det här numret av tidningen, var att gå igenom listan av personer som fått San-priset sedan det instiftades 2006. Så många ambitiösa människor det finns i den här branschen som genom sitt engagemang gör skillnad på riktigt för dem som jobbar ombord. Skyddsombud och andra ombordanställda som värnar om sina kollegor, HR-chefer som tar hand om

Linda Sundgren

besättningarna på bästa sätt och fackliga företrädare som gör långt mer för sina medlemmar än deras uppdrag egentligen kräver.

Vill du läsa mer om San:s historia och om vår verksamhet idag? Surfa då in på san-nytt.se. Där finns en hel del matnyttigt för den som är intresserad av arbetsmiljö och säkerhet inom sjöfarten.

Linda Sundgren/redaktör San-nytt

”De hörselkåpor (...) som används idag går knappast att jämföra med glasullen som maskinpersonalen stoppade i öronen ...

Utblick

Civila sjömän offer i pågående konflikter

● Kriget mellan USA och Iran som bröt ut i februari i år har drabbat tusentals sjömän. Enligt IMO:s (International maritime organization) senaste uppdatering (den 2 september) har 21 sjömän dödats i

72 attacker. Många har också blivit fast på sina fartyg när trafiken genom Hormuzsundet stoppats. Enligt den senaste uppdateringen på IMO:s webbplats, finns cirka 20 000 sjömän i området i behov av

skydd och stöd. Också i Svarta havet har det rapporterats om dödade och skadade sjömän i ryska attacker mot civila handelsfartyg sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina.

/LS

”Det finns forskning som visar att stress leder till ohälsa och ökar risken för olyckor. Det gäller till sjöss precis som på andra arbetsplatser.”

Peter Hellberg i TV 4 Nyheterna med anledning av dödsolyckan utanför Tjörn kvällen den 28 juli.

San tipsar

GUIDER OM VIBRATIONER

● Vibrationer från handhållna verktyg kan orsaka livslånga skador. Det kan handla om domningar, nedsatt känsel i händerna och smärttillstånd i armar och axlar. Men med förebyggande insatser och uppmärksamhet på tidiga symptom kan mycket lidande undvikas. Även helkroppsvibrationer, som förekommer när någon någon sitter eller står på ett vibrerande underlag, kan orsaka besvär.

Skanna QR-koden för att komma till Prevents guider och annat material om vibrationer och hur skador kan förebyggas.

Beställ via hemsidan:
san-nytt.se

Underlätta arbetsmiljöarbetet med San!

ARBETSMILJÖBLOCK

Arbetsmiljöblocket hjälper till i det dagliga systematiska arbetsmiljöarbetet ombord. När olyckan är framme eller brister uppdrag tar du enkelt fram blocket och gör en notering. Det är litet och behändigt och får lätt plats i fickan på arbetskläderna.

ARBETSMILJÖUTBILDNING

Bättre arbetsmiljö till sjöss är en interaktiv utbildning. Den vänder sig i första hand till dig som arbetar ombord på svenskt flaggade fartyg, men alla som är involverade i arbetsmiljöarbete på fartyg kan med fördel genomföra utbildningen. Innehållet är baserat på Arbetsmiljöhandboken för sjöfarten.

ARBETSMILJÖHANDBOKEN

Med handbokens hjälp blir det enklare att hålla reda på vad lagar och regler kräver av arbetsmiljön ombord. Den kan också fungera som ett arbetsmaterial vid exempelvis skyddskommittémöten. Arbetsmiljöhandboken för sjöfarten finns digitalt eller att ladda ner som pdf på SAN:s hemsida.

Effektiva metoder för riskminimering

➔ Vill du förkovra dig i ämnet riskminimering och få tillfälle att mingla med branschkollegor? Då ska du anmäla dig till årets San-konferens i Göteborg. Dagen bjuder på föreläsningar om bland annat psykisk hälsa, riskbedömning i praktiken och vettingssystemets inverkan på arbetsmiljön ombord. Även San:s 70-årsjubileum kommer att uppmärksammas. ●

Program, San-konferensen 2026

Tid: 2026-10-20 kl 09.00-16.00

Plats: Clarion Hotel Post, Drottningtorget 10, Göteborg

Anmälan: Görs senast den 12 oktober på san-nytt.se

Program

09.00	Registrering och fralla	
09.30	Inledning och utdelning av San-priset	John Wahlstedt, Sjöfartens Arbetsmiljönämnd
09.45	Hur är det med den psykiska hälsan inom sjöfarten	Joakim Dahlman, VTI
10.15	Vilken typ av hjälp kan man få av en psykolog inom företagshälsovården	Emma Petzén, PE3
10.35	Paus	
11.00	Medmänskliga samtal	Ola Tornberg, MIND
11.30	Verktyg för att vara farliga utåt men säkra inåt	Håkan X Persson, Försvarsmakten
12.00	Lunch	
13.00	Hur påverkar Vetting arbetsmiljöarbetet ombord	Donald Werner, Furetank
13.30	Praktiskt arbete med riskbedömningar	Christian Andersson, skyddsombud, Öresundslinjen
14.00	Paus	
14.20	Effekter av vibrationsskador och hur du förebygger dem	Lage Burström & Tohr Nilsson, Umeå universitet
14.50	Praktiskt arbete ombord med att minimera exponering för vibrationer	Peder Widborg, Destination Gotland
15.15	San-jubileum 70 år	Linda Sundgren & Pelle Andersson, Sjöfartens Arbetsmiljönämnd
15.45	Avslutande ord	John Wahlstedt, Sjöfartens Arbetsmiljönämnd

SAN 70 ÅR

**Anmäl
dig senast
12 oktober!**

Skanna koden
och anmäl dig

The founding of SAN: “An historic event”

SAN was founded in 1956. Since then, the organization has done everything from making safety shoes and organising campaigns with the Red Cross to training safety officers. These days it is more of a forum and a means of spreading information on how to ensure a safe, secure work environment on board.

Health and safety challenges on ships are similar in many ways to workplaces ashore; there are repetitive movements, heavy lifting, stress and little time for recovery. However, the shipping industry also has several specific conditions since ships are in constant motion and crews live together in a limited space, with all the associated issues. In the first decades of the 1900s, injuries and deaths were common in shipping. In 1955, for example, there were about 400 fall injuries reported on Swedish ships, and 219 people injured by tools. Shipwrecks were also relatively common, often with a resulting loss of life. With this background, the Swedish Seafarers' Union arranged an occupational safety conference in October 1955 at Folkets hus in Gothenburg. Representatives attended from the four maritime trade unions, the Swedish Shipowners' Association, the Royal Board of Trade, the Occupational Safety and Health Board, as well as Maritime Magazine's editor-in-chief Ture Rinman. According to the minutes,

the participants agreed on the need to formalise cooperation to create more tolerable conditions on board and reduce the number of accidents. On 6 April 1956, the parties met again and by unanimous decision, the Maritime Central Occupational Safety and Health Committee (SCA) was formed, which became the Maritime Work Environment Committee, or SAN for short. The initiative was described as historic and news of the newly formed committee spread outside shipping circles through the newspapers' telegram agency, TT.

Dr. Ljung claimed that the risk of accidents increased five times with higher blood alcohol levels

During the 70 years that have passed since SAN was founded, many activities have been carried out and numerous health and safety issues have been addressed. In the early 1960s, for example, drinking habits of crews was a major discussion topic in SAN. In the May meeting of 1963, the board invited Doctor Ljung, described in the minutes as “a medical expert in determining the role of alcohol in the context of accidents at Broströms Linjeagentur”. Dr. Ljung claimed that the risk of accidents increased five times with higher blood alcohol levels, which he des-

cribed to the members of the SAN board. He considered that all shipping companies should introduce rules for the sale and consumption of alcohol at sea and he felt that it was wrong for officers and accountants to make money from sales of spirits on board.

The seventies were an eventful decade at SAN, with several major work environment projects carried out, including the production of safety shoes in collaboration with a shoe factory. The safety shoe was named “Pajaladojan” after the M/S Pajala, whose safety committee had initiated the development of a “worthy work shoe” for seamen. SAN also started collaborating with the Red Cross, and a joint first aid procedure was developed for accidents. The first issue of SAN News was printed in 1976, which initially consisted of one page of accident information sent to shipping companies for distribution on their ships. Over time, the publication developed into an editorial magazine of eight pages in the same format as it is now. In the 1970s, the largest work environment event for SAN was the new Occupational Health and Safety Act on Board. SAN was commissioned to develop a training course for safety officers and the board held a large number of courses, before responsibility for such training was taken over by Seko Seafarers. Olle Bråfelt was very active in SAN at this time and he founded the Insjö/Foresea incident reporting system. In an article published in SAN News no. 1 of 2016 in connection with its 60-year celebrations, he said the following about the need to create a safer work environment on board:

“We probably had around ten deaths on ships every year due to accidents, and a large number of deaths from work-related diseases following exposure to asbestos, hazardous chemicals and so on. I would wager that there was no parallel in any other industry.”

During the 1990s, cancer among seafarers became a major issue. In 1998, Ralph Nilsson, a chief physician, defended his doctoral thesis *Cancer among seamen* at

Sahlgrenska University Hospital in Gothenburg. Among other things, his research showed how the body absorbs carcinogens through the skin and how this is aggravated by the use of oily gloves and dirty overalls of the “wrong” materials. Cancer research in shipping continued for several years, including that by the chief physician and researcher Karl Forsell.

After the millennium, work environment management in shipping entered a new phase. In 2003, the Work Environment Act also came into force on ships, and with it the requirement for structured and systematic work environment management. The Swedish Maritime Employers' Association, Sarf, with SAN's chairman Pieter Sprangers at the helm, organised courses in systematic work environment management for senior officers and there was a great interest in participating. The next big change came three years later when the International Labour Organization (ILO) adopted the Maritime Work Environment Convention, MLC. Many of the provisions in the MLC had already been implemented on Swedish ships, but for global shipping, the Convention was a milestone and included requirements for good cabin standards and financial support in the event of injury or illness. In the 2000s, issues regarding social and mental health in working life, such as stress, lack of recovery, bullying and sexual harassment, have been given greater space. In 2016, the Organizational and Social Work Environment regulations came into force at workplaces ashore, and three years later they also applied in shipping. In the 2010s, SAN developed an online work environment course and the handbook for work environment management on board was recently updated. The SAN Board of Directors currently consists of eight ordinary members with representatives from Seko seafarers, the Maritime Officers' Association and Sarf. There are also a few co-opted members from the Swedish Transport Agency, researchers and the Swedish Navy.

Foto: Lennart Bergqvist

Asbestos removal on board ship in 1986.

Niklas Johansson är en omvittnad populär HR-chef bland rederiets besättningar.

NIKLAS JOHANSSON OM VIKTEN AV FARTYGSBESÖK

”Det är jätteviktigt för att vi ska behålla den speciella ”Ternandan” i rederiet. ”Ternandan” handlar om ödmjukhet och en schysst kultur där alla behandlas lika. Vårt rederi står på en kristen grund och det är kärleksbudskapet som gäller. Då har man inte rätt att trycka ner någon i lägre position i skoskaften, bara för att han eller hon har en lägre grad eller kommer från ett annat land. Vi vill ha en jämställd, säker och trygg kultur där man pratar med varandra och vågar berätta om misstag; både för att skapa god trivsel och för att förebygga incidenter och olyckor.”

Foto: Johanna Hedborg/Terntank

HR-chef Niklas Johansson: Jag vet hur det är att längta hem

Terntanks HR-chef Niklas Johansson, vill att alla anställda ska känna sig lika mycket värda och uppskattade, oavsett befattning och nationalitet. Nästan varje vecka gör han fartygsbesök för att träffa personalen ombord och hjälpa till när det behövs.

Text: Linda Sundgren

När Niklas Johansson för 20 år sedan fick frågan av sin chef på Donsöbaserade Terntank om han ville byta tjänst från säljare till personalansvarig, tackade han ja. Då hade han arbetat med kommersiella frågor i ett tiotal år och tyckte att det var roligt att pröva något nytt.

– Jag är extrovert lagd och älskar mötet med människor. Det har jag till min fördel i den här rollen, säger han.

I stort sett varje vecka besöker han något av rederiets elva fartyg och träffar besättningsarna. Fartygen trafikerar mestadels Nord- och Östersjön, vilket gör dem relativt lättillgängliga för personalen på rederikontoret på den lilla ön i Göteborgs södra skärgård.

– Att besöka fartygen och träffa dem som jobbar ombord är jätteviktigt för mig. Det räcker exempelvis inte med att träffas på våra årliga befälsmöten, jag vill prata med matrosen, kocken och juniorbefälen också. Alla ska känna sig lika viktiga, oavsett befattning och nationalitet. Det handlar om

att få ihop laget och skapa vi-känsla, säger Niklas Johansson.

Ombordpersonalen kommer från Sverige, Lettland, Polen och Filippinerna. Vad de vill prata med Niklas om när han är ombord skiljer sig delvis åt beroende på nationalitet.

– Filippinerna är ombord mer än de är hemma och byter oftare fartyg. En vanlig fråga från dem är bland annat om jag vet vilket deras nästa fartyg blir, alltså rotation och planering.

Svenskar och andra europeer kanske mer tar upp relationsfrågor som behöver hanteras men också utbildningsfrågor och framtida planering. Önskemål om att vara ledig över julen eller för ett bröllop är samma för alla, oavsett nationalitet, säger han.

Uppvuxen på rederitåta Donsö låg det nära till hands för Niklas Johansson att välja

sjömansgymnasiet efter grundskolan. Han arbetade några år som motorman, men hann aldrig förverkliga planen att läsa vidare till befäl. Han erbjöds i stället en tjänst som säljare på ett rederi i Göteborg och blev sedan kvar som landanställd. Men åren till sjöss har gett honom erfarenheter som han har stor nytta av i sin nuvarande tjänst, säger han:

– Jag vet hur det är att längta hem. Jag vet hur det är när fartyget rullar och det är vinter och dåligt väder. Jag vet hur det är att vara en grupp människor på en liten yta 24/7. Jag vet hur det känns när man missar något där hemma därför att fartyget inte kom till kaj som planerat. Jag har med mig en kunskap och en förståelse i ryggsäcken som gör att jag vet vad man pratar om.

”Önskemål om att vara ledig över julen eller för ett bröllop är samma för alla, oavsett nationalitet.”

Niklas Johansson är omvittnad populär HR-chef och i våras i tilldelades han Stiftelsen Sveriges Sjömanshus hedersbetygelse för sitt engagemang och sin omsorg om rederiets ombordpersonal. I

motiveringen stod det bland annat att han står upp för sin personal känner dem alla vid namn.

– Vi har fått in några nya fartyg som gör att jag kanske haltar på ett tiotal personer, men annars känner jag alla 240 vid namn mer eller mindre. Jag har förvånansvärt lätt för ansikten och namn och det är en fördel i den här rollen, säger han. ●

Fortsättning från sida 2

Foto: Linda Sundgren

Hörselkåpor och handskar i disken på en svensk-flaggad färja.

sjukhuset i Göteborg med avhandlingen Cancer in the seamen. Hans forskning visade bland annat hur kroppen tar upp cancerogena ämnen via huden och att exponeringen förvärrades av otvättade overaller och oljeindränkta arbetshandskar av "fel" material. Cancerforskningen inom sjöfarten fortsatte under flera år, bland annat genom överläkaren och forskaren Karl Forsell.

Efter millennieskiftet gick arbetsmiljöarbetet inom sjöfarten in i en ny fas. År 2003 börjar arbetsmiljölagen att gälla även på fartyg och med den följde krav på ett strukturerat och systematiskt arbetsmiljöarbete. Sjöfartens arbetsgivareförbund, Sarf, med San:s dåvarande ordförande Pieter Sprangers i spetsen, anordnade kurser i systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) för seniorbefäl och intresset att delta var mycket stort. Tre år senare kom nästa stora förändring när International Labour Organization (ILO) antog den maritima arbetsmiljökonventionen, MLC. Många av de bestämmelser som arbetsmiljökonventionen innehöll var redan genomförda på svenska fartyg, men för den globala sjöfarten blev konventionen en milstolpe med krav på exempelvis god hyttstandard och ekonomiskt stöd vid skador eller sjukdom. Under 2000-talet

har frågor om social och mental hälsa i yrkeslivet fått större utrymme. Det handlar om sådant som stress, brist på återhämtning, mobbning och sexuella trakasserier. År 2016 trädde föreskrifterna om organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA) ikraft på landbaserade arbetsplatser och tre år senare började de gälla även inom sjöfarten. Cecilia Österman är arbetsmiljöforskare och adjungerad i San:s styrelse:

– Fördelen med OSA-föreskrifterna är att den organisatoriska och sociala arbetsmiljön uppmärksammas och att behovet av att arbeta systematiskt med OSA-frågor förtydligas, säger hon.

Cecilia Österman genomförde en forskningsstudie om OSA-frågor inom sjöfarten 2017, som visade att den typen av problem är som störst inom intendenturavdelningen.

– Studien har några år på nacken, men det är inte mycket som talar för att det skulle ha blivit bättre sedan dess. Vi måste jobba vidare med de här frågorna, säger hon.

Under 2010-talet utvecklade San en digital arbetsmiljöutbildning och arbetsmiljöhandboken, en handbok om arbetsmiljöarbete ombord i fartyget, uppdaterades nyligen. Sans styrelse består idag av åtta ordinarie ledamöter med representanter för Seko sjöfolk, Sjöbefälen och Sarf. Därtill ingår en handfull adjungerade ledamöter från Transportstyrelsen, forskarvärlden och marinen.

Ordförande i San är John Wahlstedt, förhandlingschef i Sjöfartens arbetsgivareförbund.

– Den breda kompetens som nämndens ledamöter besitter är en av San:s främsta styrkor, säger han. ●

Cecilia Österman

John Wahlstedt

Foto: Linnéuniversitetet

Foto: Transportföretagen

I korthet

BRISTER I SAM BIDROG TILL OLYCKA

En lättmatros föll över bord i samband med målningsarbete på ett fartyg i farvattnen runt Svalbard den 1 september 2025. En stark bidragande orsak till olyckan var betydande brister i det systematiska arbetsmiljöarbetet ombord, enligt Statens haverikommissions utredning. Lättmatrosen kunde snabbt bärgas av sina kollegor.

/LS

ÖKAT ANTAL ARBETS-SJUKDOMAR

Antalet anmälda arbetssjukdomar ökar kraftigt i Sverige. Det uppger Arbetsmiljöverket på sin webbplats. De vanligaste orsakerna till ohälsan är kopplade till organisatorisk och social arbetsmiljö med högt arbetstempo och hög belastning. Ökningen är störst bland kvinnor.

/LS

SOCIAL OTRYGGHET

Fler än var tionde anställd känner bristande psykologisk trygghet på jobbet. Det handlar bland annat om att inte känna sig respekterad eller att inte våga erkänna misstag. Det enligt uppgift på Prevents webbplats. Kartläggningen bygger på en medarbetarundersökning med 926 000 svarande och genomfördes av företaget Brilliant Future.

/LS

Foto: Linda Sundgren

Skyddsutrustning och punktugus minskar risken att utsättas för skadliga ämnen i samband med svetsning.

San-Nytt

Sjöfartens Arbetsmiljönämnd

Storgatan 19, 114 51 Stockholm

E-post: info@san-nytt.se

Hemsida: san-nytt.se

Ansvarig utgivare: John Wahlstedt, SARF

Redaktör: Linda Sundgren

tel 0708-203988, linda@san-nytt.se

Redaktionskommitté:

Pelle Andersson, SEKO sjöfolk

Malin Persson, Sjöbefälsföreningen

Johan Marzelius, Sjöbefälsföreningen

Offentliganställda

San-Nytt framställs med bidrag från

Sjöfartens Arbetsmiljöstiftelse

Produktion: Torino Creative

Tryck: Gullers Trading, Göteborg